

BIULETYN KOWIEŃSKI

W I L B I

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) GARBARSKA 7-2.

Nr.

Wilno, dnia 9 września 1935 r.

1354.

T r e ś ć n u m e r u:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a .

Dział. Str.

1. "Sekmadienis" o ewentualnem spotkaniu się min. Becka z min. Lozorajtisem w Genewie.-	I.	1.
2. Konferencja ministrów państw bałtyckich w Genewie.	"	"
3. "Sekmadienis" o projekcie przyjazdu p. Marszałkowej Piłsudskiej do Litwy.-	"	"
4. Pamiętki po Marszałku w Kownie.-	"	"
5. Uchwała bałtyckiej konferencji drogowej.-	"	"
6. Kronika dyplomatyczna.-	"	"
7. Kolejne reportaże p. W. Gustajnisia.-	"	"

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WENETRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

8. Minister Tonkunas o sprawach oświatowych.-	III.	"

K r o n i k a .

9. Skład nowego rządu Litwy.-	"	2.
10. Oświadczenie premiera Tubelisa w związku z rekonstrukcją Gabinetu.-	"	"
11. Biografie nowych ministrów.	"	"
12. "Lietuvos Žinios" o dalszych losach b. ministrów Rustejkisa i Aleksy.-	"	3.
13. Dementi Elty w sprawie pogłosek na temat rzekomych ograniczeń rolników.-	"	"
14. Aresztowanie 120 osób w związku z rozruchami chłopskimi.-	"	"
15. Kary za szerzenie pogłosek.-	"	"
16. Uwolnienie Oszkinisa.-	"	"
17. Dokoła strajku robotników w Bobtach.-	"	"
18. Z M-stwa Spraw Zagranicznych.-	"	"
19. Obchód święta narodowego w dniu 8 września w Kownie.	"	4.
20. Konferencja prasowa u nowego komendanta m. Kowna i powiatu.-	"	"
21. Dokoła zmniejszenia budżetu państwowego na 1936 r.	"	"
22. Tmiary personalne w policji.-	"	"
23. Nowy przystanek kolejowy.-	"	"
24. Czarna lista.-	"	"

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

25. Prasa zagraniczna o Kłajpedzkie i zejściach chłopskich.-	VII.	"
26. Dokoła wyborów do Sejmiku Kłajpedzkiego.-	"	"
27. Transmisje radiowe z Kłajpedy.-	"	"

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a .

"S e k m a d i e n i s" o e w e n t u a l n e m s p o t k a -
n i u s i ę m i n i s t r a B e c k a z m i n i s t r e m
L o z o r a j t i s e m w G e n e w i e . "S e k m a d i e n i s" Nr.36
z dn.8.IX.1935 r. donosi, iż według informacji prasy polskiej,
polski minister Spraw Zagranicznych p.Beck zamierza spotkać się
w Genewie z litewskim ministrem Spraw Zagranicznych p.Lozorajti-
sem. /A-8/24 /.

K o n f e r e n c j a m i n i s t r ó w p a ń s t w b a ł t y c -
k i c h w G e n e w i e . "S e k m a d i e n i s" Nr.36 z 8.IX.1935 r.
dowiaduje się, iż w związku z przyjazdem ministrów państw bałtyc-
kich do Genewy na sesję Ligi Narodów odbędzie się tam konferencja,
na której ministrowie państw bałtyckich omówią interesujące ich
zagadnienia. /K./

"S e k m a d i e n i s" o p r o j e k c i e p r z y j a z d u
p.M a r s z a ł k o w e j P i ł s u d s k i e j d o L i t w y .
"S e k m a d i e n i s" Nr.36 z 8.IX.1935 r. dowiaduje się, iż w najbliższym
czasie p.Marszałkowa Piłsudska zamierza przyjechać do Litwy, aby
spędzić czas jakiś u swych krewnych w powiecie wilkomierskim.Wraz
z p.Marszałkową ma jakoby przybyć do Litwy p.Kadenacy. /A-8/17/.

P a m i a t k i p o M a r s z a ł k u w K o w n i e . "S e k m a -
d i e n i s" Nr.36 z 8.IX.1935 r. dowiaduje się, iż pewna kownianka,
zamieszkała przy ul.Duonajtisa Nr.10 twierdzi, iż posiada dwa
fotele oraz stolik, które były własnością Marszałka Piłsudskiego
jeszcze w tych czasach, gdy Piłsudski zamieszkiwał w Litwie. Kow-
nianka owa zamierza jakoby te rzeczy sprzedać.

U c h w a ł y b a ł t y c k i e j k o n f e r e n c j i d r o -
g o w e j . Prasa kowieńska / z 5.IX.1935 r./ donosi, iż w czasie
odbytej bałtyckiej konferencji drogowej powzięto uchwałę utrzyma-
wania porządku oraz oczyszczania ze śniegu linii kolejowej Tallin-
Ryga-Kowno. Nadto powzięto uchwałę ujednostajnienia: 1. typów i
wymiarów mostów w państwach bałtyckich, 2. przepisów drogowych i
3. szerokości wozów i typów podków. /K/.

K r o n i k a d y p l o m a t y c z n a . Jak już podawaliśmy
/"Biuletyn Kowieński" Nr.1353/ nowy poseł francuski p.G.F.H.Dulong
oraz nowy poseł szwedzki p.Johansson wręczyli Prezydentowi Smetonie
listy uwierzytelniające.

"Lietuvos Aidas" Nr.203 z 5.IX.1935 r. donosi, iż w
czasie uroczystego doreczenia kredencjałów nowi przedstawiciele
dyplomatyczni Francji i Szwecji wygłosili przemówienia okoliczno-
ściowe. Przedstawiciel Francji wskazał w swem przemówieniu na
serdeczną przyjaźń, jaka łączy naród francuski i litewski, zaś
przedstawiciel Szwecji zaznaczył, iż naród szwedzki z wielkiem
zainteresowaniem śledzi rozwój i postęp Litwy. Prezydent Smetona
również wygłosił przemówienie okolicznościowe. /A -14 /.

K o l e j n e r e p o r t a ż e p.V. G u s t a j n i s a .Kores-
pondent warszawski "Lietuvos Aidas" p.V.Gustajnis zamieszcza na
łamach swego pisma z dnia 5.IX.1935 r. artykuł, poświęcony sto-
sunkom polsko-czeskim, w którym wskazuje na zaognienie się tych
stosunków oraz na łamach "Lietuvos Aidas" z dnia 6.IX.1935 r.
feljeton p.t. "Warszawa na codzień", w którym opisuje życie ulicy
w Warszawie oraz kreśli typy mieszkańców stolicy.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

M i n i s t e r T o n k u n a s o s p r a w a c h o ś w i a -
t o w y c h . "Lietuvos Aidas" Nr.203 z 5.IX.1935 r. zamieszcza
wywiad swego współpracownika z lit.min.Oświaty prof.Tonkunase. Na
wstępie minister Tonkunas wyjaśnił, iż w 1935 r. przy 160
szkołach powszechnych utworzono 5-te oddziały. W latach następnych
zamierza się uruchamiać po 50 tych nowych oddziałów rocznie. Uru-
chomienie 5-tych oddziałów w szkołach powszechnych przede wszystkim
ułatwia dzieciom gospodarzy dalsze studja w szkołach średnich. W
1936 r. seminarja nauczycielskie zostaną ostatecznie zlikwidowane.
W r.b. w Kłajpedzie rozpoczyna pracę Instytut Nauczycielski, któ-
ry przyjmie 120 kandydatów. W 1936 r. zostanie utworzony drugi
Instytut Nauczycielski w Kownie. Braku nauczycieli narazie się nie

odczuwa. W 1935 r. zlikwidowano 9 szkół średnich, zaś w związku z utworzeniem 5-tych oddziałów zatrudniono 130 nowych nauczycieli. W 1934 r. seminarja nauczycielskie ukończyło 55 osób, zaś w 1935 r. - 62 osoby. Wobec tworzenia 5-tych oddziałów w szkołach powszechnych Litwa coroku zatrudniać będzie około 170 nowych nauczycieli. /C-17/1 /.

K r o n i k a .

S k ł a d n o w e g o r z a d u w L i t w i e. Jak już podawaliśmy /"Biuletyn Kowieński" Nr.1353/ w Litwie nastąpiła rekonstrukcja Gabinetu. "Virausybies Žinios" Nr.497 z dn.6.IX.1935 r. podaje skład nowego rządu w Litwie, który przedstawia się następująco:

1. Premier i Minister Skarbu - JÓZEF TUBELIS.
2. Min.Obrony Kraju - gen.leit. PIOTR SZNIUKSZTA.
3. Min.Spraw Wewn. - " " JULJUSZ CZAPLIKAS./nowy/
4. Min.Rolnictwa - STANISŁAW PUTWINSKIS /nowy/.
5. Min.Komunikacji - inż. JAKÓB STANISZAUSKAS.
6. Min. Sprawiedliwości - STANISŁAW SZYLINGAS.
7. Min.Oświaty - prof.JÓZEF TONKUNAS.
8. Min.Spraw Zagran. - STANISŁAW LOZORAJTIS.
9. Kontroler Państwa - inż. KONSTANTY SZAKENIS.

/C-6/4 /.

O ś w i a d c z e n i e p r e m j e r a T u b e l i s a w z w i ą z k u z r e k o n s t r u k c j ą G a b i n e t u. "L. Aidas" Nr.204 z 6.IX.1935 r. /Elta/. W związku z rekonstrukcją Gabinetu premier Józef Tubelis w rozmowie z przedstawicielem Elty wyjaśnił, iż myśl rekonstrukcji nie jest nowa, gdyż powstała już wiosną 1935 r. Rekonstrukcja ta nie pozostaje w żadnym związku z ostatniem pożądaniem godnymi zajściami w Litwie. Co się tyczy linii politycznej nowego rządu premier Tubelis zaznaczył, iż nie ulegnie ona żadnej zmianie. Kierunek polityczny rządu, zaznaczył premier Tubelis, winien być litewski i niepodlegający obcym wpływom. Przytrzymując się dotychczasowej linii nadal będzie się wychowywało zgodny i odporny naród oraz normowało w odpowiedni sposób sprawy gospodarcze. Nowy Gabinet będzie musiał położyć wiele pracy, aby ostatecznie uporządkować i wprowadzić w życie podstawowe ustawy oraz ustawę o wyborze przedstawicielstwa narodowego. W sprawie ruchów chłopskich premier Tubelis oświadczył, iż różne proklamacje pisane z ramienia włościan nie wyszły z inicjatywy włościańskiej. Jednakże w wymaganiach rolników znajduje się wiele zdrowych myśli, które należy i można wykonać. To też rząd troszczy się o sprawy wsi. Co się tyczy finansów premier Tubelis wyraził zdanie, iż kurs lita powinien nadal być trwały, gdyż na jego trwałości opiera się trwałość całego życia litewskiego. /C-10 /4 /

B i o g r a f j e n o w y c h m i n i s t ó w:

GEN.LEIT.JULJUSZ CZAPLIKAS. /nowy min.Spr.Wewn/.

"Lietuvos Aidas" Nr.205 z dn.7.IX.1935 r.: Juljusz Czaplikas ur. 20 maja 1888 r. we wsi Ryliszki gm.mereczańskiej pow.oliczkiego. Do szkół uczęszczał w Petersburgu. W okresie wojny ukończył wileńską szkołę oficerską, zaś w 1930 r. wyższe kursy oficerskie im.Witolda Wielkiego. W dniu 18 listopada 1918 r. wstąpił, jako ochotnik do 1 p.p. Po śmierci dowódcy tego pułku Józefowicza pełnił obowiązki dowódcy pułku. Dnia 17 listopada 1919 r. mianowany został dowódcą samodzielnego bataljonu w Wilkomierzu. Od dnia 18 lutego 1920 r. był dowódcą 8 pułku piechoty, a następnie 7 pułku piechoty. Jakiś czas był w rezerwie. W ciągu 5 lat był naczelnikiem powiatu trockiego, a następnie naczelnikiem m.Kowna i powiatu. Następnie powrócił do wojska, gdzie pełnił różne funkcje: w 1928 r. mianowany został dowódcą 2 p.p. imienia księcia Olgierda. Na stanowisku tem pozostał do dnia 13 lipca 1934 r. Później zamianowany został dowódcą 2 dywizji piechoty a jednocześnie pełnił obowiązki naczelnika garnizonu kowieńskiego.-

Czaplikas brał udział w walkach z bolszewikami w okresie od 7 stycznia 1919 r. do 30 września 1919 r. oraz w pierwszej i drugiej dywizji w walkach z Polakami od dnia 12 lipca do 13 września 1920 r. Gen.Czaplikas jest kawalerem krzyża "Vitis" 5 stopnia, orderu Witolda Wielkiego 3 stopnia i Gedymina 3 stopnia. Nadto Czaplikas posiada odznaczenia ochotnicze, medal niepodległości oraz inne odznaczenia rosyjskie i państw obcych.-

STANISŁAW PUTWINSKIS /nowy min.Rolnictwa/.

Nowy minister Rolnictwa Stanisław Putwinski jest najstarszym synem twórcy Lit.Zw.Strzelców Władysław Putwinskis. Urodził się on w 1897 roku w majątku Szyno-Pawieżupie gm.szawkiankiej pow.szawelskiego. Studja odbywał w domu, w szkole handlowej w Libawie oraz w gimnazjum w Wilnie. W czasie wojny, gdy ojca wysiedlono do Rosji, Stanisław Putwinski pozostał z matką w Litwie, prowadząc gospodarstwo. W 1919 r. wstąpił jako ochotnik do wojska litewskiego. Ukończył szkołę oficerską i przydzielony został do 1 pułku huzarów, gdzie pełnił różne obowiązki a m.in. był adjutantem pułku. Brał udział w walkach z bolszewikami i Polakami. Pracował w komendanturze wileńskiej. W 1922 r. wyszedł do rezerwy i powrócił na rolę. W tymże roku Putwinski udał się na studja rolnicze na uniwersytet w Halle /Niemcy/. W 1923 r. Putwinski zaślubił pannę B.Zubowównę, która wraz z nim studjowała na uniwersytecie w Halle. Po ukończeniu studjum powrócił do majątku Pawieżupie, gdzie dotychczas pracował specjalnie w zakresie gospodarki rybnej. Jednocześnie brał żywy udział w pracy społecznej i samorządowej. S.Putwinski jest wiceprezesem zarządu 7 okręgu Zw.Strzelców, dowódcą 1 bataljonu szauliśców, członkiem rady gminnej w Szawkianach, prezesem szawelskiej rady powiatowej, wiceprezesem zarządu Izby Rolniczej, prezesem związku hodowli bydła oraz członkiem wielu innych organizacji. S.Putwinski jest kawalerem krzyża "Vitis", orderu Gedymina, gwiazdy strzeleckiej oraz posiada medale niepodległości Litwy i Łotwy./C-6/3 /.

"Lietuvos Žinios" o dalszych losach b. ministrów Rustejkisa i Aleksy. "L.Žinios" Nr. 204 z 7.IX.1935 r. donoszą, iż b.minister Spraw Wewn.płk. Rustejkis, według wszelkiego prawdopodobieństwa, przejdzie na emeryturę i zamieszka na prowincji. B.minister Rolnictwa p.Alekse również nie otrzyma prawdopodobnie nowej nominacji. Pozostanie on więc na stanowisku profesora na uniwersytecie. Ponadto, piszą "L.Žinios", p.Aleksa niedawno zakupił w pobliżu Kalwarii suwalskiej piękny majątek./C-6/3 /.

Dementi Elty w sprawie pogłosek na temat rzekomych ograniczeń rolników. "Lietuvos Aidas" Nr.204 z 6.IX.1935 r. donosi, iż w pow.telszewskim rozpowszechnia się ostatnio pogłoski, iż jakoby rząd zamierza wprowadzić zezwolenia na zasiew zboża, na mielenie i t.d. Według pogłosek na zasiew zboża trzeba będzie uzyskać takie same zezwolenie, jak na zasiew tabaki. W związku z powyższymi pogłoskami Elta oświadcza, iż są one bezpodstawne. /C-5 /2 /.

Aresztowanie 120 osób w związku z rozruchami chłopskimi. "Lietuvos Aidas" Nr.204 z 6.IX.1935 r.: Elta donosi, iż do dnia 31 sierpnia w związku z rozruchami w Suwalszczyźnie aresztowano 120 osób, przyczem w tej liczbie nie było ani jednego gospodarza. Według zawodu aresztowani przedstawiają się następująco: trzech szewcy, 5 krawców, 3 cieślów, 20 pracowników polowych. Spośród aresztowanych 40 osób nie posiada żadnego majątku. 11 spośród aresztowanych byli już karani za różne przestępstwa kryminalne. /C-5/2 /.

Kary za szerzenie pogłosek. "Rytas" Nr.202 z 5.IX.1935 r. donosi, iż za szerzenie pogłosek Władysław Telksnis wysiedlony został z pow.wilkomierskiego do kowieńskiego na przeciąg jednego roku, zaś Józef Pawirżys ukarany dwutygodniowym aresztem. Uwolnienie Oszkinis. "Rytas" Nr.202 z 5.IX.1935 donosi, iż generalny sekretarz Zw.Ludowców i red.pisma "Lietuvos Ukininkas" W.Oszkinis, który został niedawno aresztowany obecnie został zwolniony z więzienia.

Dokoła strajku robotników w Bobtach. Prasa kowieńska /z 7.IX.1935 r./ donosi, iż 500 robotników, zatrudnionych przy budowie szosy Kowno-Bobty, ogłosiło strajk. Policja 6 robotników aresztowała. Komisja wydelegowana do zbadania sytuacji poczyniła pewne ustępstwa na rzecz robotników przy obrachunku prac akordowych. Wobec czego 300 robotników przystąpiło do pracy, zaś 200 nadal pracuje.

Zmiana Spraw Zagranicznych. Prasa kowieńska z 7 d.IX.1935 r. donosi, iż mecenas Robinson ma być powołany na stanowisko doradcy prawnego M-stwa Bpraw Zagranicznych.

Obchód święta narodowego w dniu 8-mym września w Kownie. Radjo Kowieńskie z 7 i 8.IX.1935 r. W dniu 8 września r.b. w całej Litwie uroczystie obchodzono święto narodowe, wprowadzone na pamiątkę niedoszłej koronacji Witolda Wielkiego.

W przeddzień uroczystości, w dniu 7 września w Muzeum Wojskowym w Kownie odbyła się rewja wojskowa oraz uroczyste opuszczenie sztandaru. W uroczystości brał udział minister Obrony Kraju gen. Szniuksza, zastępca dowódcy armii płk.Czernius, minister Spraw Wewn, gen.leit.Czaplikas, dowódca garnizonu kowieńskiego podpłk.Griganaviczius i inni. W uroczystościach brały udział oddziały strzelców, organizacje społeczne oraz ok.7 tys.widzów.

W dniu 8 września na lotnisku kowieńskim odbyła się rewja wojskowa oraz uroczysta msza polowa, którą odprawił naczelny kapelan ks.Mironas. W uroczystościach tych wziął udział prezydent Smetona, min.Obr.Krajowej Szniuksza, min. Spr.Wewn.Czaplikas oraz przedstawiciele, Łotwy, Szwecji, Stanów Zjednoczonych i Francji. Podobne uroczystości odbyły się także w Kłajpedzie. /C-13/

Konferencja prasowa nowego komendanta m. Kowna i powiatu. Prasa kowieńska z 5.IX.1935 r. donosi, iż w dniu 4 września nowomianowany komendant m.Kowna i powiatu płk.Talewiczius odbył konferencję z redaktorami pism Dokoła zmniejszenia budżetu państwa na 1936 rok. Prasa kowieńska z 5.IX.1935 r.: W związku z zamierzonym uszczupleniem budżetu państwa instytucje litewskie otrzymały polecenie przedstawienia do 15 września projektów zmniejszonych budżetów. /B-6 /1 /.

Zmiany personalne w policji. Prasa kowieńska z 5.IX.1935 r. donosi, iż na mocy rozporządzenia M.S.W dotychczasowy komendant pogranicznej policji Kraju Kłajpedzkiego został mianowany komendantem policji pow.telszewskiego. Komendant policji powiatu sejneńskiego Karoblis został przeniesiony na takie stanowisko do powiatu możejkowego. Rakiszkowski komendant policji Januszkiewicz został przeniesiony do Sejn. /C-14 /.

Nowy przystanek kolejowy. Prasa kowieńska z 5.IX.1935 r. dowiadyuje się, iż w dniu 1 września został otwarty przystanek kolejowy Surguczaj, na odcinku między Msrjampolem i Kozłową Runą. /C-16 /4 /.

Czarna lista. Prasa kowieńska z 6.IX.1935 r. dowiadyuje się, iż komitet realizacji pożyczki wewnętrznej w Kownie zbiera informacje, co do osób, które dotąd niesubskrybowały pożyczki, lub też subskrybowały ją bez porozumienia z komisją. Nazwiska tych osób mają być ogłoszone na czarnej liście.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

Prasa zagraniczna o Kłajpedzie i zajęściach chłopskich.

"Journal de Débats" z września zamieszcza artykuł swego korespondenta z Rygi, który pisząc o propagandzie niemieckiej w Kłajpedzie stwierdza, iż agitatorzy niemieccy szerzą pogłoski, jakoby stosunki gospodarcze w Litwie uległy pogorszeniu skutkiem nieporozumień litewsko-niemieckich. Aby z tego stanu wyjść, według agitatorów niemieckich, trzeba głosować na kandydatów narodowych socjalistów Kłajpedy.

"Leibziger Neuste Nachrichten" zamieszcza komunikat niemieckiej agencji telegraficznej o zajęciach w Litwie. Komunikat oświadcza, iż ostatnie zajęcia w Litwie winne przekonać państwa sygnatariuszy, iż "milkających pokój kłajpedzian"nie można pozostawić buntujących się Litwinom. /E- 3/.

Dokoła wyborów do Sejmiku Kłajpedzkiego. Radjo Kowieńskie z 8.IX.1935 r. donosi, iż w dniu 7 b.m. upłynął termin przedkładania list kandydatów do Sejmiku Kłajpedzkiego. Ogółem przedstawiono 8 list.Mianowicie, 1 i 2 związku społecznego, 3 niemiecka, 4 i 5 Litwinów-robotników, 6 i 7 Litwinów-rolników i 8 robotników-Litwinów w Szyłokarczmie. /E-9/.

Transmisje radjowe z Kłajpedy. Prasa kowieńska z 7.IX.1935 r. donosi, iż do czasu ukończenia budowy radiostacji kłajpedzkiej radjo kowieńskie codziennie o godz.19.15 nadawać będzie 15-minutową audycję z Kłajpedy./E-19/

